

Rendhagyó beszámoló a „GMO-s növényekről” rendezett III. parlamenti nyílt napról

Györgyey János

növénybiológus

az Innovatív Mezőgazdasági Biotechnológiáért Egyesület titkára

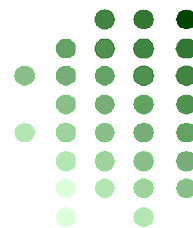
Ez év május 18-án zajlott a Képviselői Irodaházban a „III. Parlamenti Nyílt Napok a géntechnológiai úton módosított szervezetekről” elnevezésű politikai rendezvény „egyszerű földi halandók” által is meghallgatható része. Formájában a tudományos konferenciákra hasonlított: szekciók levezető elnökökkel, előadások *Power Point* prezentációkkal, poszterek az aulában. Voltak tényleg tudományos előadások is, bár összességében kisebbségbe kerültek a politikai-ideológiai állásfoglalásokkal szemben. Egy valami viszont nagyon hiányzott: a célközönség. A Fidesz frakció 200 fős üléstermében megrendezett eseményen 100-150 fős hallgatóság jött össze, de szinte teljesen hiányoztak közülük a növényi géntechnológiát művelő kutatók, a politikusok, a kormányzatban dolgozók... Az anti-GMO-s kampányrendezvényekről ismert arcok közül viszont nagyon sok köszönt vissza.

Két parlamenti képviselő köszöntőjével indult a nap. Először Font Sándor emlékezett vissza a 2006-os első nyílt napra, és nosztalgizált azon, milyen nagy volt az érdeklődés, milyen magas szinten képviseltette magát a kutatótársadalom, és hogy milyen nagy sikerű politikai áttörés volt a 2006-os géntörvény átfordítása. Ezt már én teszem hozzá, hogy semlegesből géntechnológia-ellenessé... Ő emlegette következetesen „GMO-s növényekként” a génnemesített növényeket, ékes példajaként annak, hogy a GMO – mint fogalom – már rég elvesztette eredeti jelentését, kiüresedett, és gyakorlatilag csak megbélyegző jelzőként használják, akár még a témában illetékes politikusok is. Sallai Róbert Benedek felemás érzéseit hangsúlyozta, hiszen LMP-s képviselőként mondott köszönetet a Fidesz-frakciónak a lehetőség, a helyszín biztosításáért. Annak az optimista – és szerintem naiv – reményének adott hangot, hogy itt fogják megbeszélni a jövő technológiáit, fejlesztési irányait. Ehhez képest néhány tuda-

mányosan is igényes ismeretterjesztő előadás kivételével inkább csak politikai hakni folyt arról, hogy ki miért támadja a génnemesített fajtákat, és most már hozzájuk csapva a jövőben piacra kerülő, genom-szerkesztéssel vagy egyéb új nemesítési módszerekkel létrehozott növényeket.

Major Jenő, a MÖTT alelnöke, köszöntőjében a rossz egészségügyi statisztikákról beszélt, és arról, hogy ennek jelentős okai a környezetbe került vegyi anyagok. Ezzel meg is adta az alaphangot, hiszen a káros vegyszerekkel szembeni jogos aggályokat ügyesen összemosta a kemofóbiával egyébként jelentős átfedést mutató GMO-fóbiával. Az anti-GMO narratívának mindig része volt valamilyen vegyszerrel való riogatás. A „hőskorban” a DDT-t és az Agent Orange-t kapcsolták hozzá a hajdani *Monsanto* elődcég révén, noha sem a géntechnológiához, sem a létrehozott génnemesített növényekhez sem volt köze egyiknek sem, de az előítéletek, elutasítás kivetítésére nagyon hatékony – és csalárd – megoldás volt. Napjainkban a glifozát és az ellene folytatott kampány tölti be ugyanezt a szerepet. A glifozátnak legalább annyi köze van a génnemesített növények egy csoportjához,

hogy a gyomirtásukhoz lehet használni – nem pedig kell, ahogy az egyik előadó szokta emlegetni – de a többi génnemesített növényhez ennek sincs, nem is volt, nem is lesz közel! Ráadásul a glifozát környezetvédelmi megítélése messze nem olyan rossz, mint ahogy a fentebbi inkriminált vegyszereké, vagy mint ahogy az aktuális ellenkampány sugallja. Az már csak a hab a tortán, hogy a napokban derült ki: a glifozátellenes kampánynak muníciót adó IARC besorolást a negatív eredmények visszatartásával manipulálták. A mai „igazságon túli” (*post-truth*) kommunikációs térben ezen már nem is csodálkozom, hiszen az igazság mostani kiderülésének már jóval kisebb a hatása, mint amekkora bombát lehetett robbantani a manipulált adatokra alapozott „lehetséges rákkeltő” besorolással.

A rovarellenálló Bt-s növényekről Darvas Béla, a gyomirtószer-tűrő növényekről Székács András tartott két, alapvetően tudományos igényű áttekintést. Újdonságokat nem mondtak, a koncepcióikat sok helyen erősen vitatom, de legalább zömmel tudományosan megalapozott tényeket közöltek (bár itt is akadt megcáfolt tanulmányra való hivatkozás), és még ha a saját szájuk íze szerint is válogatták össze és értelmezték azokat, legalább mérlegelni próbáló, visszafogott előadások voltak a „politikai” szekció előadásaihoz képest. Ezekről a prezentációkról legalább lehetett volna tudományos alapon vitatkozni, ha a szervezők adtak volna lehetőséget érdemi vitára, nem csak formális, írásos kérdésfeltevésre.

Figyelemre méltó viszont, hogy Darvas Béla egyszerűen csak „módosított növényekről” beszélt, megágyazva annak a stratégiának, hogy a genomszerkesztett, irányított mutációval létrehozott stb. növényekre is kiterjesszék a génmódosítottakra érvényes túlzottan korlátozó szabályozást. Ehhez kapcsolódik az a nap folyamán többször előkerült fogalomzavar, mellyel az új, genomszerkesztett növényeket igyekezett a ciszgénikus génmódosított növények közé besorolni, pedig a legegyszerűbb és ma leggyakoribb genomszerkesztett növények egyszerű mutánsok, precíziósan irányítottan létrehozva.

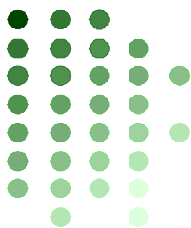
Úgy láttam, a nap legnagyobb érdeklődést kiváltó – és tudományos ismeretterjesztőként is figyelemreméltó – előadását Hiripi László tartotta a transzgénikus és genomszerkesztett állatokról. Az eljárások bemutatása mellett példákat is hozott klasszikus

transzgénikus állatokra is, és arra is, hogy a gyakorlatban hasznos genetikai mutációkat hogyan lehet a tenyésztett fajtákban genomszerkesztéssel létrehozni, legyen az nagyobb húshozamú nyúl, biztonságosabban tartható szarvtalan bikaborjú, vagy éppen a reprodukciós és légzőszervi szindróma vírusnak ellenálló sertés. Az elhangzott megjegyzésekből azt szűrtem le, hogy a közönség zömét adó géntechnológia-ellenes hallgatóság azzal a szent borzadállyal reagált az előadásra, hogy mi lesz még itt, ha ez ellen is harcolniuk kell majd, pedig tanulhattak is volna belőle, ahogy az újdonságokra nyitott nézők – közöttük jómagam is – tettük.

Itt érdemes még megemlíteni a délutáni felkért hozzászólók közül Gelencsér Évát a harmadik szekcióból, mivel ő is tudományos előadást tartott. A kukoricamoly-rezisztens MON810-es fajtakörbe tartozó kukoricával végzett állatetelési kísérleteikről számolt be. Arra jutottak, hogy a transzgén ugyanúgy bomlik le a tápcsatornában, mint az endogén gének; a cry1Ab fehérje nem vált ki specifikus immunválaszt, nem jut be az etetett állatok húsába, összességében nem találtak okot, ami akár korlátozásokat indokolna, vagy eltérést, ami megkülönböztetést igényelne. Ezt már én teszem hozzá: akkor továbbra sincs tudományos eredmény, ami alapját adná annak a kormányzati kampányfogásnak, hogy „GMO-men-tes” jelöléssel lássanak el tojást, tejet és húsokat a boltokban. Ez csak az „anti-GMO” hitűeknek jelent valamit, ugyanúgy, mint a „kóser”, vagy a „halal” egyes vallások követőinek.

A második szekció a szintiszta anti-GMO kampányolásról szólt. Volt abban globalizációellenesség, multiellenesség, homályos ezo-bio-öko ideológia

és politikai programduma is. Az előadók sorrendben: Cseh Tibor András a MAGOSZ nevében, Ángyán József, mint a GMO-kerekasztal (?!) reprezentánsa, Ács Sándorné, Éva az ökotermesztők nemzetközi szervezetének (IFOAM EU) képviselőjében, Roszik Péter a Magyar Biokultúra Szövetségtől, Rodics Katalin a *Greenpeace*-től és Fidrich Róbert a Magyar Természetvédők Szövetségétől. Bár igyekeztem jegyzetelni az ő mondandójukat is, felszínes és általánosító, sokszor indulatokat hergelő és megbélyegző kirohanásaikra inkább nem pazarolom a karaktereket. A politikusi megszólalásokkal együtt számban és időben ugyan dominálták az előadásorozatot, ám tartalmi értékük annál kevesebb volt. Ennél sokkal többet mond, hogy ebben a szekcióban a programban megjelölt két agrárközgazdász, illetve növénynemesítő szakember nem volt ott, nem adott elő.

A harmadik szekcióban – a felkért hozzászólások előtt – újra megszólalt a köszöntőt mondó két parlamenti képviselő. Sallai Róbert Benedek, aki becsülettel végighallgatta az előadásokat, és a Fenntartható Fejlődés parlamenti bizottság képviselőjében arról beszélt, hogy fontos kérdés, ki finanszírozza a kutatásokat, és főképp milyeneket, valamint sokkal több bioetikai és ökoetikai problémát kellene vizsgálni. Szerinte nem egyértelmű a problémakör tudományos háttere. Szerintem meg igen, és ezzel a tudományos konszenzust elfogadók közé tartozom. Csak éppen idehaza sem hozzájuk a politikusokhoz, sem a közvéleményhez nem jutnak el a mértékadó tudományos testületek konszenzusos véleményei, az évtizedes tudományos tapasztalatokat összegző meta-analízisek eredményei, ellenben a kommunikációs teret, a közgondolkodást elfoglalja a kétes, kimazsolázott,

szenzációhajhász eredményekre épített félelemkudarcok, bizonytalanságban tartva az embereket.

Font Sándor, aki csak a saját előadásának megtartására jött vissza egy parlamenti elfoglaltsága miatt, a Mezőgazdasági Bizottság képviselőjében szokásához híven a tiszta mezőgazdaságról és tiszta élelmiszerekről beszélt. Nem is lenne ezzel semmi baj, ha a géntechnológiára nem úgy tekintene, mint valami tisztátalanra... Arra most sem voltak érvei, hogy miért gondolja így, számára ez axióma. Programbeszédet tartott arról, hogy a GMO-mentesség alaptörvénybe emelése milyen fontos és hasznos lépés volt, és most már csak az import (GM) szóját kellene kiűzni az állattenyésztésből, hogy eljöhessen a mezőgazdasági Kánaán. Ehhez lobbiznak az EU-ban, hogy GMO-t tartalmazó áruk forgalmazását tagállami szinten lehessen szabályozni, a boltokban pedig dupla polc-rendszert kívánnak létrehozni, hogy megvalósuljon a szegregáció: nem GMO-mentes árut csak elkülönített polcon lehessen árulni. Röviden szólva: hitet tett egy anti-GMO-s kereskedelmi apartheid rendszer megvalósítása mellett.

Összegezve: nekem tanulságos volt részt venni ezen a parlamenti nyílt napon. Kiválóan mutatta, hogy a magyar politikában teret nyert GMO-ellenesség mennyire elszakadt a tudománytól, mennyire kiüresedett szövegekre épül, és mennyire csak az agrárgazdasági érdekérvényesítés eszköze lett. Hogy a GMO-ellenes lobbiköröket, érdekcsoportokat mennyire erősítette meg vagy épp bizonytalanította el, azt legfeljebb a jövő mutatja meg. A közgondolkodásra gyakorolt hatása valószínűleg elhanyagolható, a kormányzati munkára és a parlamenti politikára pedig bizonyosan az.

